

PRESENTACIÓ

CHRISTINE ANGOT forma part d'una generació literària situada al voltant dels anys noranta que, tot i ser hereva dels avenços feministes, es marca un llistó més alt: ara ja no es tracta només de reivindicar l'afirmació femenina, sinó de mostrar-ne les problemàtiques íntimes. L'evolució no tan sols s'aprecia a l'àmbit temàtic, ideològic. També es fa palesa en l'aspecte formal: és l'hora dels adius a l'autobiografia alhora que es dona la benvinguda a l'autoficció. Aquesta nova fórmula narrativa combina realitat i ficció per proporcionar així solidesa a un jo interior, desestructurat, víctima de l'angoixa vital. Des d'aquest punt de vista les escriptores de la nova fornada es contemplen, doncs, a una certa distància. Per la via de l'autoficció poden reinventar-se a pler, poden expressar els seus sentiments i, a més, mostrar la seva relació amb la literatura en un moment determinat.

Pel que fa a Angot, des que la seva novena novel·la, *L'Incest* (1999), va situar-la entre els noms

de referència al panorama francès, la seva escriptura s'ha nodrit de confidències, revelacions, mirades indiscretes... *Un amor impossible* recupera un tema habitual a les obres de l'autora com és l'incest. El trauma de la infància esdevé un cop més energia creadora. Això no obstant, seguint també una pràctica pròpia, la narradora hi suma altres components que, per la seva imbricació, proporcionen a la trama una singularitat mereixedora del premi *Décembre 2015*. En primer lloc, el paper de la mare. En segon terme, un aspecte social força determinant entre la societat francesa contemporània que és el tema de la condició jueva. En tercera instància, el treball de la llengua com a eina d'expressió.

Tot i fer referència a la vida pròpia de l'autora, la mare és la vertadera protagonista del volum que el lector té avui a les mans. Fonamentalment, la trama presenta una història d'amor complexa en tant que construïda des d'angles múltiples: la passió de dos joves amants, la debilitat d'un pare per la seva filla, l'estimació de la filla cap a la mare... En qualsevol de les situacions els sentiments apareixen marcats per l'adjectiu que determina el títol: *impossible*, perquè en cadascun dels casos hi ha un patiment que impedeix la plena culminació de l'amor. La mare de Christine viu a Châteauroux, una ciutat de províncies poc atractiva, per bé que la base militar que hi instal·len els americans prova de revifar-la. Quan la Rachel coneix Pierre Angot se n'enamora amb bogeria. Ell representa, però, tots els aspectes opo-

sats: d'una intel·ligència privilegiada, pertany a una família benestant i no s'està de retreure-li a ella totes les errades lingüístiques que comet quan parla. Ni la bellesa de la mare, ni el seu esperit viu i amable no aconseguen esborrar doncs la distància que els separa: ella és una simple treballadora jueva de la Seguretat Social, que viu amb la seva mare després que el pare les hagi abandonat, que expressa els seus sentiments amb un llenguatge ple de tics... I la realitat foragita el conte de fades: Pierre, orgullós, categòric i a la vegada covard, deixa ben clar que amb ell no es produirà l'ascens social. Amb tot, accepta de tenir-hi una filla i, finalment, després de no poca indecisió, reconèixer-la. Tanmateix el somni continua sense ser a l'abast. La tragèdia es materialitza: la mare adorada passa a ser objecte de rebuig, de retrets constants. La Christine la venera però odia el model que ella representa. "És l'adolescència", sembla consolar-se la Rachel fins i tot davant del metge que la tracta. En realitat el mal resulta més pregó: la sodomització a la qual el pare sotmet la filla és el detonant de la ruptura. Ruptura de la mare amb el món, ruptura entre pare i filla. I malgrat tot no es produeix cap escàndol. Es manté el mateix silenci que el que la mare va mantenir a l'hora de reclamar a Pierre una pensió de manutenció per a la petita: "una infecció i fer-se ingressar a l'hospital no substitueixen una paraula. Hauria estat millor si me n'haguessis pogut dir alguna cosa", li retreu la Christine adulta mentre repassa l'història de greuges. Com reconciliar-se

amb una mare que no l'ha sabut protegir d'aquella tragèdia? Amb una mare comprensiva que ha sabut perdonar tothom? Les virtuts que la narradora n'havia destacat (l'ascens en la seva carrera professional, el canvi de ciutat, la victòria en el reconeixement de la paternitat per part de Pierre) ingressen així en una zona fosca. La bondat inicial s'interpreta ara com una mostra d'injustícia. De l'amor a l'odi només hi ha un pas. Enfront d'aquesta situació, com acceptar la mare novament? A la Christine tan sols li queda una via: entendre els motius de la Rachel. La literatura permet aquest procés en tant que mitjà on l'individu es despulla i mostra inquietuds i incerteses.

Malgrat tot, Christine Angot no busca la compassió dels seus lectors, ben al contrari, la defuig. I en aquest punt és quan *Un amor impossible* deixa de ser una història privada, més o menys escabrosa i, en conseqüència, més o menys interessant, i ens aporta una anàlisi sociològica: transcendeix el cercle familiar perquè evoca la relació de poder entre classes. Entra en joc el factor de l'antijudaisme. El darrer capítol posa en relleu l'abast real de portar el cognom Schwartz, el qual fins aquell moment havia tingut poca rellevància en el decurs dels fets. La violació no sols suposa un desafiament moral: "No reconèixer una prohibició que s'aplica a tothom és una suprema distinció" addueix la Christine a sa mare per a explicar que l'incest és l'estocada definitiva del pare per tal de deixar ben establerta la preeminència de la seva classe. Tradueix així la crisi d'identitat del pare que

l'impulsa la violència. Per a Pierre, la transgressió de les convencions religioses suposa l'últim recurs de cara a obtenir una afirmació de caire social i polític.

Finalment, cal esmentar la presència d'una morfosintaxi singular: la llibertat d'empara que implica l'autoficció s'expressa també en l'ús de la llengua. Hi predomina l'oralitat tot i que en nombrosos fragments es recorre a l'estil de la literatura epistolar i es presenta la correspondència intercanviada entre els protagonistes. En conseqüència, es percep un tractament psicològic de la llengua puix que aquesta última testimonia l'estat d'ànim, el desori i les característiques dels individus.

L'anormalitat de l'incest, segons Angot, ha estat el gresol de la seva presa pública de paraula, de manera que ja en obres anteriors Angot havia contravingut les normes de la sintaxi per tal de mostrar la importància de l'inconscient. A *Un amor impossible* l'oració també perd sovint la seva construcció lògica. Són nombroses les frases nominals i fins i tot la segmentació d'elements d'un mateix sintagma en frases distintes. Com són freqüents les alteracions de la puntuació per tal de traduir les oscil·lacions d'un pensament que busca respostes, que es qüestiona, que s'interroga a l'hora de reconstruir el passat.

Tanmateix, Angot, basant-se en els principis de la sociologia de la llengua, fa la tria d'un registre bàsic, semblat d'expressions familiars, d'onomatopeies, de repeticions lèxiques que en algun cas voregen l'agramaticalitat i que disten molt de ser fortuïtes:

es tracta ben bé d'una desconstrucció de la llengua, pensada i meditada. El recurs pretén posar de manifest la pretesa superioritat de Pierre respecte a Rachel. Així s'explica la intransigència d'ell quant a certes expressions utilitzades per la jove amant.

A primera vista, el nivell lingüístic de la narració es pot qualificar de simple. Amb tot, al nostre entendre, cal reconèixer que l'autora no cedeix a la facilitat, sinó que fa un ús coherent de l'expressió amb l'objectiu d'aconseguir traslladar al lector la seva pròpia experiència violenta de les contradiccions en la societat actual.

M. CARME FIGUEROLA

EL PARE I LA MARE es van conèixer a Châteauroux, a la taverna on ella solia anar, a prop de l'avinguda de l'Estació. Als vint-i-sis anys ella ja cotitzava a la Seguretat Social des de feia temps; havia començat a treballar als disset en un taller com a escriptora; en canvi, als trenta anys, després d'uns llargs estudis, ell havia trobat la seva primera feina. Feia de traductor a la base americana de La Martinerie. Entre Châteauroux i Levroux els americans havien construït un barri que ocupava unes quantes hectàrees, fet de casetes individuals de planta baixa, envoltades de jardins, sense tanca; hi vivien les famílies dels militars. Els havien assignat la base arran del pla Marshall, a principis dels cinquanta. Hi havia alguns arbres plantats, però quan passaves per allà, des de la carretera, es veia una multitud de teulades roges de quatre vessants, escampades per una extensa plana sense fi. A l'interior del que certament constituïa un poblet, els carrers, amples i enquitranats, permetien als habitants circular

amb el cotxe al ralenti entre les cases i l'escola, entre les oficines i la pista d'aterratge. El van contractar quan va acabar el servei militar, sense cap intenció per part seva de quedar-s'hi. Només estava de pas. Son pare, que era un directiu de la Michelin, volia convence'l perquè treballés a la Guia Michelin, però ell aspirava a fer carrera com a lingüista o universitari. D'ençà d'algunes generacions la seva família, d'origen normand, s'havia instal·lat a París, a prop del parc Monceau, al districte dissetè. L'ofici de metge s'havia transmès sovint de pares a fills, sentien curiositat pel món a més d'una passió per les ostres.

La va invitar a fer un cafè. I al cap d'uns dies, a ballar. Aquell dia ella havia d'anar amb una amiga a un ball dels que es deien "de societat". Els balls socials aplegaven el jovent de Châteauroux, els organitzava un grup o una associació que llogava una orquestra i una sala gran, a diferència de les sales de festes, que freqüentaven els americans i també les prostitutes. Concretament, aquell se celebrava en una sala gran d'exposicions de la carretera de Déols, al parc Hidiën. Mon pare no hi estava acostumat.

—Oh, no vaig a aquesta mena d'actes... Sortirem plegats un altre dia. Em quedo a casa. Tinc feina...

Ella hi va anar amb la seva amiga, la Nicole, i el cosí de l'amiga. Ja havia transcorregut una bona part de la sessió quan el va veure, lluny, entre la multitud, com obrint-se pas. Es dirigia cap a la seva taula. La va invitar a ballar, ella portava una faldilla blanca amb un cinturó ample, i es va aixecar. Es

van escapolar cap a la pista, i en arribar-hi ell va somriure; ella ja estava preparada per a instal·lar-se als seus braços, ell li va agafar la mà per a guiar-la i fer-la girar entre les parelles de ball. En aquell moment l'orquestra va començar a tocar els primers compassos de “Es la historia de un amor”.¹

Era una cançó que se sentia pertot arreu. L'acabava de treure Dalida. La cantava amb intensitat, associant la tragèdia a la banalitat. El seu accent oriental arrodonia els mots al mateix temps que els allargava, la seva veu greu diluïa els sons i els donava un matís particular, de manera que el conjunt resultava embriagador. I per a colpir més el públic, la cantant de l'orquestra afegia la seva part a la interpretació original.

—“Es la histoooooria de un amorrr

Como no hay otro iguallll, que me hizo
comprenderrrr todo el bien

Todo el malllll...”.

Ni es parlaven.

—“Siempre fuiste la razónnnn de mi existir...”.

La pista estava de gom a gom, era una cançó molt famosa.

—“Ya no estás mássss a mi lado corazónnnn
en el alma sóoolo tengo soleedaad
y si ya no puedo verrrrte
por qué Dios me hizo quereerte
para hacerme sufriir máaaas.

1. Bolero original del panameny Carlos Eleta (1955), interpretat per Dalida l'any 1958. [Totes les notes són de la traductora.]

Siempre fuiste la razón de mi existiiiiir
adorarte para mííí fue religiíoóón
y en tus besos yo encontraaaba
el calor que me brindaaba el amoor y la pasión.
Es la histoooria de un amorrr”
En tota la cançó no van badar boca.
—“... en tus besos yo encontraaaba
el calor que me brindaaba el amoor y la pasión.
Es la histoooria de un amorrr...”.

Ni es miraven.
—“... como no hay otro igual
que me hizo comprender
todo el bien, todo el maaal
que le dio luz a mi viiidaaa apagándola después
ay qué vida tan oscuuuura
sin tu amor no viviréé.
Es la histoooria de un amorrr...”.

Es va acabar la cançó. Es van separar. I van tornar a travessar la sala cap a la taula. Ella li va presentar la Nicole i el seu cosí.

Van començar a quedar. Anaven al cine, al restaurant, al ball, el cap de setmana sortien fora, ell llogava un cotxe i se n’anaven. Durant la setmana passava a buscar-la per l’oficina o bé anava a casa seva. De seguida van començar a veure’s cada dia.

Ella descobria tot un món.

Un món íntim, de paraules seguides, de preguntes, de respostes, on s’escodrinyava la més mínima impressió. Els detalls inesperats, les paraules noves. Les

comparacions, sorprenents, inèdites, a contracorrent, atrevides. Idees que ella mai no havia sentides. Ell escombrava tots els seus prejudicis amb naturalitat. Li descrivia tot el que veia, els llocs per on anaven, els paisatges per on caminaven, la gent amb qui es creuaven amb una tal precisió que a ella li quedaven gravats a la ment. Li explicava que havia optat per la llibertat, no criticava com vivien els altres, sinó que se'n desmarcava. Certes coses el treien de polleguera, d'altres que a ella l'escandalitzaven a ell el feien riure o l'entendrien. En opinió d'ell, Deu, que ella sempre havia tingut per algú superior, no existia; la religió estava feta per als febles. En aquella època era un tema transcendent.

Per a mantenir la pau n'hi havia prou amb una o dues concessions a la societat. Això tenia el doble avantatge de no ferir la gent i, un cop arribat el moment, recollir el fruit que els altres podien donar. Les postures que l'amoïnaven ella les atribuïa a la seva personalitat poc convencional. Ell s'aturava al mig d'una sendera, se la mirava i subratllava la seva intel·ligència singular, des del punt de vista de l'amant i de l'expert, parlava d'ella amb la mateixa passió que tractava d'un autor admirat. Al seu entendre, la pertinència del que deia ella no tenia res a veure amb el fet que no tingués estudis. Feia una llista de persones instruïdes que li semblaven uns imbècils, tot i la seva situació social privilegiada. Perquè ella pogués compartir la seva experiència, li explicava que calia afalagar-los, i que per a viure lliure, li calia viure sol i ser l'únic conscient que ho era.

Títol original: *Un amour impossible*
Copyright © 2015, Christine Angot
All rights reserved

© de les notes: Maria Carme Figuerola, 2017
© de la traducció: Maria Carme Figuerola, 2017
© de la introducció: Maria Carme Figuerola, 2017
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: maig de 2017
ISBN: 978-84-9975-848-0
DL L 249-2017
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

✦ imprès a lleida ✦

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.